

ชื่อผลงานการปฏิบัติที่เป็นเลิศ การปลูกฝังจิตสำนึกรักษ์บ้านเกิด โดยใช้“แผนที่เดินดิน”

โรงเรียน เกษะกุดวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๗

ความสำคัญของนวัตกรรม/วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ

สังคมโลกในศตวรรษที่ ๒๑ เป็นยุคแห่งกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีขั้นสูง ก่อให้เกิดการหลั่งไหลของข้อมูลสารสนเทศ ประเทศไทยในศตวรรษที่ ๒๑ จึงได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ทำให้คนรุ่นใหม่มีขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม ตลอดจน พฤติกรรมทางสังคมที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานเดิม ทำให้สังคมมองเห็นภาพของเยาวชนที่ให้ความสำคัญและตระหนักแต่เฉพาะเรื่องของตนเป็นหลัก และแม้ว่าเยาวชนจะได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น แต่การนำมาใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาชุมชนของตนกลับถูกมองข้ามเลยไป ขาดความรักษ์ในบ้านเกิด ซึ่งหากคนในชุมชนละเลยหรือขาดความร่วมมือกันก็อาจทำให้ชุมชนต้องคอยพึ่งพาสังคมภายนอก หรืออาจเกิดความล่มสลายของชุมชนได้ในอนาคต

แผนที่เดินดิน คือการเข้าไปในโลกของชุมชน และทำความเข้าใจชุมชนทั้งทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม การทำแผนที่เดินดินเป็นเสมือนบันไดขั้นแรกที่สำคัญที่สุดที่จะนำไปสู่การเข้าใจชุมชน แผนที่เดินดินต่างกับแผนที่ทั่วไปคือ ผู้ศึกษาต้องทำทั้งแผนที่ทางภูมิศาสตร์และแผนที่ทางสังคมไปพร้อมๆ กัน ข้อมูลที่นอกจากกายภาพแล้วยังได้ข้อมูลเกี่ยวกับคนด้วย การเก็บข้อมูลด้วยการเดินสำรวจ ทำให้สามารถเชื่อมโยงกิจกรรมของมนุษย์บนพื้นที่เข้าไปในแผนที่ ที่สำคัญเราได้พูดคุยกับชาวบ้านทำให้รู้จักแต่ละคน รู้ทั้งปัญหา ความสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้าน ข้อมูลที่ได้มาสามารถนำไปวิเคราะห์เชื่อมโยงไปถึงองค์รวมด้านอื่นด้วย แผนที่นี้ทำเพื่อรู้จักคนไม่ใช่แค่รู้จักพื้นที่เพียงอย่างเดียว สิ่งนี้ทำให้ต่างจากแผนที่ตั้งโต๊ะหรือแผนที่ที่ได้จากโปรแกรมแผนที่ดาวเทียมทั้งหลาย

จากปัญหาที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น พบว่านักเรียนโรงเรียนเกษะกุดวิทยาคม ขาดการเห็นคุณค่าของผู้คนและวิถีชุมชน ขาดความรู้และเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตน จึงได้นำ“แผนที่เดินดิน” ซึ่งเป็นเครื่องมือ ๑ ขั้นจากจิตตปัญญาศึกษา มาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพื่อสร้างจิตสำนึกรักษ์บ้านเกิดของนักเรียน เกิดความภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิด และมีความรู้และเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตนเองอย่างลึกซึ้ง

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินงาน

1. เพื่อให้ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเกษะกุดวิทยาคม มีความรู้และเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตนเองอย่างลึกซึ้ง
2. เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกรักษ์บ้านเกิดและสะท้อนจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเกษะกุดวิทยาคม
3. เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเกษะกุดวิทยาคม และบุคคลในท้องถิ่น

ขั้นตอนการดำเนินงาน

“แผนที่เดินดิน” เป็นเสมือนบันไดขั้นแรกที่สำคัญที่สุด ที่จะนำไปสู่ความเข้าใจชุมชน ด้วยวิธีการง่ายๆ และใช้เวลาไม่นานนัก ซึ่งมีความสำคัญในการศึกษาชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากจะเข้าถึงชุมชนในเชิงบวก เพราะการเรียนรู้และจัดทำแผนที่ ทำให้สามารถบอกถึงเรื่องราวความเป็นไปในชุมชน สถานการณ์สำคัญๆ จุดแข็งจุดอ่อนของชุมชน ตามวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชน ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจ มิติทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ทำให้เข้าใจสังคมของชาวบ้านได้ดียิ่งขึ้น ทำให้เห็นภาพรวมของชุมชนได้อย่างครบถ้วนที่สุด ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด เพราะได้มาจากการสังเกตด้วยตัวเอง และสร้างความคุ้นเคยกับ สมาชิกในชุมชนได้เป็นอย่างดี โดยมีกระบวนการเรียนรู้ทั้ง ๘ ขั้นตอน

๑.สร้างประสบการณ์ แจ้งจุดประสงค์ และรายละเอียดของกิจกรรมทั้งหมดให้นักเรียนทราบ พร้อมทำกิจกรรมเรื่องเล่าเร้าพลัง

๒.สำรวจ สังเกตสภาพชุมชนและบริบท และวิถีชีวิตของคนในชุมชน

๓.สอบถาม ใช้คำถามทรงพลัง และการฟังอย่างลึกซึ้ง ด้วยการช่วยกันซักถาม สัมภาษณ์ บันทึก จดจำเรื่องราว เชื่อมโยงแล้วเขียนบอกเล่าความเป็นไปของชุมชน

๔.สืบค้น สืบค้นข้อมูลประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น จากการสัมภาษณ์กันเป็นทีม มีผู้นำชุมชนผู้รู้มาให้ข้อมูล

ชื่อเจ้าของผลงาน นางสาวสุวิมล ถนนอมจิต

โทรศัพท์มือถือ ๐-๘๓๙๒-๕๐๘๙-๕ Email: Suvimonzz@gmail.com

๕.สังเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับมาตีความ และสร้างแผนที่เดินดินขึ้น

ใหม่

๖.สร้างสรรค์

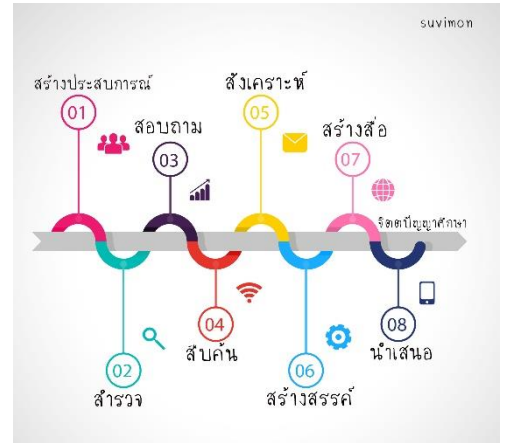
ร่วมกันสร้างแผนที่เดินดินขึ้น จาก ข้อมูลที่ได้รับทั้งหมดอย่างเป็นระบบ

๗.สร้างสุข

ผลิตแผนที่เดินดิน จากองค์ความรู้ของคนที่ได้รับ

๘.เสนอ

นำเสนอแนวคิดการปลูกฝังจิตสำนึกรักษ์บ้านเกิดโดยใช้กระบวนการเรียนรู้“จิตตปัญญาศึกษา”

ผลการดำเนินงาน/ประโยชน์ที่ได้รับ

- ๑.นักเรียนโรงเรียนเกษะกุดวิทยาคมมีความรู้และเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตนเองอย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น
- ๒.นักเรียนโรงเรียนเกษะกุดวิทยาคมเพื่อมีจิตสำนึกรักษ์บ้านเกิดและมีการพัฒนาชุมชนของตนเองเพิ่มมากขึ้น
- ๓.นักเรียนโรงเรียนเกษะกุดวิทยาคม มีสัมพันธ์ภาพอันดีกับบุคคลในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

ปัจจัยความสำเร็จ

- ๑.ผู้บริหารให้การสนับสนุนและส่งเสริมในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการจิตตปัญญาศึกษา ตลอดจนให้ค่าปรึกษาจนกิจกรรมดำเนินเสร็จสิ้น
- ๒.นักเรียนมีความสนใจและให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมเป็นอย่างดี
- ๓.ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนที่ให้การสนับสนุนความร่วมมือ และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สัมผัสและให้ข้อมูลเป็นอย่างดี

บทเรียนที่ได้รับ

- ๑.“แผนที่เดินดิน” ซึ่งเป็นเสมือนบันไดขั้นแรกที่สำคัญที่สุดที่จะนำไปสู่ความเข้าใจชุมชน ด้วยวิธีการง่ายๆ และใช้เวลาไม่นานนัก แต่สร้างการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดีมีคุณภาพ นำไปสู่จิตสำนึกรักษ์บ้านเกิดของนักเรียน
- ๒.นักเรียนมีความสุขกับการเรียนเพราะไม่ได้เรียนแคในห้องเรียนนักเรียนได้ออกไปเก็บเกี่ยวประสบการณ์จากสถานที่จริง อีกทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้กับตนเองได้เรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ
- ๓.การสร้างแผนที่เดินดิน ควรเข้าไปให้เห็นด้วยตา เข้าใจ และมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่ทางสังคมและพื้นที่ทางกายภาพได้
- ๔.การลงพื้นที่เดินสำรวจ พูดคุย สัมภาษณ์และสังเกต ควรหลีกเลี่ยงการใช้รถ

การเผยแพร่/การได้รับการยอมรับ/รางวัลที่ได้รับ

- ๑.นำผลงานเผยแพร่ในการจัดกิจกรรมตามโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้โรงเรียนชาวเกษะสร้างสุขเพื่อศิษย์และครอบครัว โดยใช้กระบวนการเรียนรู้“จิตตปัญญาศึกษา” รมณศึกษาโรงเรียนเกษะกุดวิทยาคม จังหวัดตราด ต่อผู้นำชุมชน และผู้ปกครอง
- ๒.นำเสนอแนวคิดการปลูกฝังจิตสำนึกรักษ์บ้านเกิด โดยใช้กระบวนการเรียนรู้“จิตตปัญญาศึกษา” ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ภายในโรงเรียนเกษะกุดวิทยาคม
- ๓.นำเสนอโครงการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมแลกเปลี่ยน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกลุ่มวิจัยและส่งเสริมการวิจัยทางการศึกษา สำนักพัฒนานวัตกรรมจัดการศึกษา เรื่อง การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้โรงเรียนชาวเกษะสร้างสุขเพื่อศิษย์และครอบครัว โดยใช้กระบวนการ “จิตตปัญญาศึกษา”